

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرحله‌ی آماده‌سازی فایل				
پیاده‌سازی	تصحیح و ویرایش اولیه	ذکر مأخذ	ویرایش دوم	تکمیل مأخذ و ویرایش نهایی

اهتمام به عبادت در ماه رجب

روزهای پایانی ماه جمادی‌الثانی را طی می‌کنیم و در آستانه‌ی ماه رجب‌المُرَجَّب قرار گرفته‌ایم؛ ماه عظیمی که نخستین ماه از مجموعه‌ی سه ماهه‌ی ویژه‌ی است که اهل سلوک برای آن منزلت و جایگاه فوق‌العاده‌ای قائلند. به قول حافظ:

نگویمت که همه ساله می‌پرستی کن سه ماه می‌خور و نه ماه پارسا می‌باش

این سه ماه، ماه می‌خوارگی عارفان و سالکان الی‌الله در خُمخانه‌ی توحید است؛ سه ماهی است که کراراً در مورد آن صحبت کرده‌ایم. ماه رجب‌المُرَجَّب، ماه شعبان‌المعظّم و ماه رمضان‌المبارک. نخستین ماه، ماه تخلیه و زُدودن وجود خویش است از آنچه ناپسند، غیر خدایی، آلودگی و پَلّشتی است. و ماه دوم که ماه شعبان‌المعظّم است، ماه تَحلیه و آراستن وجود خود است، به آنچه خدایی، زیبایی و نیکویی است. و ماه سوم که ماه رمضان‌المبارک است، ماه تَجَلّی و تجلّی حقّ متعال در آینه‌ی دل سالکان الی‌الله است. اگر گام را در ماه رجب در مسیر تخلیه و گام دوم را در ماه شعبان در جهت تَحلیه به‌شایستگی برداریم، در ماه رمضان که شهرالله و ماه ضیافت‌الله است، به میهمانی خدا وارد و به دیدار خدا نائل می‌شویم. به تعبیری در رمضان‌المبارک ما میهمان خدا می‌شویم و به تعبیر دیگری خدا میهمان خانه‌ی دل ما می‌شود و در آینه‌ی دل ما تجلّی می‌کند و دیدار و ملاقات حضرت حق در این ماه دست می‌دهد.

ماه رجب نخستین ماه است، ماهی که به تعبیر روایات، شهرالله الاصبّ است. تندترین رگبار رحمت الهی در این ماه می‌بارد. به تعبیری که در روایات است رجب نه‌ری بهشتی است که از شیر سفیدتر و

از غسل شیرین‌تر است. اهالی خاصّ این ماه که رجبیون هستند به تعبیر روایات فردای قیامت موضعی فوق‌العاده عظیم و استثنایی دارند. رجب ماهی است که مَلک داعی از آغاز این ماه اهل ایمان و تقوا و سلوک و معرفت را برای بهره‌گیری از فرصت‌های فوق‌العاده‌ای این ماه دعوت می‌کند؛ ماهی است که خدای متعال در این ماه همنشینی با اهل عبادت و سلوک را وعده داده و فرموده است: **أَنَا جَلِيسُ مَنْ جَالَسَنِي**.^۱ ماهی که خدای متعال برای دیدارهای خصوصی، ملاقات‌های عاشقانه و نخواستهای محرمانه با اهل محبّت، در را گشوده است. در این ماه هیچ‌کس از رحمت الهی محروم نمی‌ماند و خدای متعال رحمت خویش را از احدی از نیک و بد دریغ نمی‌دارد؛ لذا هیچ‌کس نباید خود را از بهره‌مندی از فرصت‌های نورانی این ماه عظیم رجب‌المرجّب مستثنا بداند. امیدوارم اهتمام بورزیم.

من معمولاً در طول سال خیلی به عمل تشویق نمی‌کنم؛ اما این سه ماه فوق‌العاده است. اگر بخواهیم فعل ما اصلاح و خدایی شود، ماه رجب [را دریابیم]؛ اگر بخواهیم صفات ما اصلاح و خدایی شود، ماه شعبان [را دریابیم] و اگر بخواهیم وجود، قلب، ذات و هستی ما خدایی شود، ماه رمضان [را دریابیم]. امیدوارم این سه ماه را از دست ندهیم؛ در این سه ماه اهل سلوک کمربندها را سفت می‌کنند و خود را آماده‌ی یک تلاش فوق‌العاده در جهت عبادت و بندگی حقّ متعال می‌کنند.

خدا را شاکریم که امسال هم این فرصت را دوباره به ما عنایت کرد و ما را در آستانه‌ی ورود به ماه رجب‌المرجّب قرار داده است. خدا می‌داند چه نعمت عظیمی است!

به تعبیری ماه رجب، ماه ولایت است؛ ماه شعبان، ماه نبوت و ماه رمضان، ماه توحید و شهرالله است. با مدد از ولایت علوی، از ماه رجب که ماه میلاد امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَام است، برای تخلیه و پاک کردن وجود خود استفاده کنیم و در ماه شعبان که پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند: شعبان ماه من است،^۲ خود را به خُلق نبوی بیاریم و زینت کنیم تا ماه مبارک رمضان برای ما، ماه دیدار و ملاقات حقّ متعال شود.

۱. سیدبن طاووس، اقبال‌الاعمال، ج ۲، ص ۶۲۸؛ مجلسی، بحارالانوار، ج ۹۵، ص ۳۷۷ و صدوق، مستدرک‌الوسائل، ج ۷، ص ۵۳۵.

۲. کلینی، کافی، ج ۴، ص ۹۰؛ ابن‌شعبه‌حرانی، تحف‌العقول، ص ۴۱۹ و صدوق، امالی، ص ۱۹.

اگر کسی اهل عمل است، اگر کسی تشنه و طالب [لقاء و وصال حضرت حق] است، اگر کسی به‌راستی به رسیدن به مقصد قُصوای راه سلوک الی‌الله امید بسته است، بسم‌الله. گفت:

اگر مرد کاری در دوست باز است وگر قصّه‌خوانی حکایت دراز است

اگر مرد راه و اهل کاری، بسم‌الله؛ راه بیفت! در دوست باز است. اگر قصّه‌خوانی و به سخنرانی شنیدن و حرف‌زدن و حرف‌نوشتن معتاد شده‌ای و همه‌ی بندگی تو حرف شده است، [حرف زیاد است]. به تعبیر قرآن: **وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَغْتَبُ اللّٰهَ عَلٰی حَرْفٍ**^۳ گروهی از مردم فقط با حرف، خدا را بندگی می‌کنند؛ اهل عمل نیستند. اگر به‌راستی طالب هستیم، باید راه بیفتیم. نمی‌شود کسی تشنه‌کام باشد، آب را ببیند و به‌سوی آب گام برندارد. اهل رجا و خوف، هر دو در این ماه راه می‌افتند. اهل رجا با امید و اهل خوف با هراس؛ هر دو به‌سوی خدا روی می‌آورند و راه بندگی خدا را در پیش می‌گیرند. امیدوارم خودمان را آماده کنیم و از شب اوّل ماه رجب‌المُرَجَّب، به آنچه که برای اهل مراقبات عبادی شایسته است، پردازیم.

خدا می‌داند ثانیه‌های ماه رجب چه ارزش فوق‌العاده‌ای دارد! برای اهل طبیعت که با چشم حیوانی به عالم نگاه می‌کنند، ماه‌های سال، ساعت‌های روز و روزهای هفته یکی است؛ اما کسانی که با چشم دل نگاه می‌کنند، می‌بینند عالم چه دگرگونی‌هایی دارد. ساعت‌های فوق‌العاده‌ای در شبانه روز وجود دارد که در آنها فضای عالم، غیر از فضای ساعات دیگر است. بین روزهای هفته روزهای ویژه‌ای وجود دارد و بین ماه‌های سال هم، ماه‌های فوق‌العاده‌ای [قرار دارد]. و ماه رجب یکی از این ماه‌های فوق‌العاده عظیم و استثنایی است. فضای عالم برای پرواز به‌سوی عوالم بالا، پَرکشیدن به کوی دوست و دیدار محبوب ازلی، مستعدّ است. امید است خودمان را آماده کنیم. در این سه ماه دو کتابی را که برای

۳. سوره‌ی حج، آیه‌ی ۱۱.

مراقبات عبادی توصیه کرده‌ام، کنار دستتان باشد و از آنها جدا نشوید! یکی مفاتیح‌الجنان مرحوم محدث قمی و دیگری کتاب مراقبات مرحوم آیت‌الله میرزا جواد آقاملکی تبریزی رضوان‌الله تعالی‌علیهما.

به‌هرحال خدای متعال در این ماه عبادات فوق‌العاده ویژه‌ای برای پذیرایی از مهمانانش تدارک دیده است. می‌دانید اعمال هر ماه، به دو بخش اعمال مشترک و اعمال خاص و ویژه تقسیم می‌شود. مرحوم محدث قمی کتاب مفاتیح‌الجنان را به‌همین ترتیب تنظیم کرده است. یک سری اعمال است که در هرروز و هرشب از روزها و شبهای این ماه قابل انجام است؛ یک سری اعمال هم وجود دارد که مربوط به شب یا روز خاصی از این ماه است که امیدوارم از هر دو بهره ببریم.

غسل، صدقه‌دادن و روزه‌گرفتن در این ماه، که خدا می‌داند روزه‌های این ماه چیست و با وجود سالک الی‌الله چه می‌کند! دعاها و مناجات‌های ویژه‌ای که از جانب خدا به‌دست پیامبر ﷺ و اهل‌بیت علیهم‌السلام در اختیار ما قرار داده شده است، اذکار و اورادی که برای این ماه توصیه شده است، زیاراتی که در این ماه وارد شده، خصوصاً زیارت علی بن موسی الرضا علیه‌السلام و زیارت اباعبدالله‌الحسین علیه‌السلام، غمراهی رجبیه که ثوابی معادل حج برای آن وعده داده شده است، احیاء شب‌های این ماه، خصوصاً شب‌های ویژه‌اش، مجموعه اعمالی است که اهل سلوک باید با اشتیاق، به آن روی آورند. البته به عزیزان تذکر داده‌ایم که هرکس در حدّ هاضمه‌ی روحی خود؛ به یک طفل شیرخوار نمی‌توان غذای بچه‌ی چهار، پنج ساله را داد؛ ظرفیت وجودی او، آن حجم و ثقل غذا را نمی‌تواند بپذیرد؛ برایش ضرر دارد. کم‌اینکه یک کودک پنج ساله هم غذای یک جوان بیست ساله را نمی‌تواند بخورد. هاضمه‌ی روح ما هم این‌گونه است. طبیعتاً در مسیر سلوک، این هاضمه رو به توسعه است ولی در ابتدای راه، نباید به او تحمیل کرد. عبادات مستحب را باید در حدّی که انسان شوق و رغبت و شادابی دارد، انجام دهد. وقتی به حدّی رسید که احساس کرد کم‌کم دارد خستگی و حالت تحمیل و تلخی و کسالت بر او عارض می‌شود، باید دست بکشد. در همین حد امیدوارم همه‌ی عزیزان به انجام عبادات مستحبی این ماه اهتمام بورزند و شرط اثربخشی آن هم این است که واجباتمان را قبل از آن انجام دهیم.

البته عرض کرده‌ام که اشتها قابل تحریک است. همان‌طور که اشتهای بدن ما قابل تحریک است و با محرک‌هایی می‌توان اشتها را اضافه کرد، شما سر سفره‌ی غذا چیزهایی که مایه‌ی تحریک اشتها است می‌گذارید تا بهتر بتوانید غذا را میل کنید، در سر سفره‌ی عبادت هم عوامل تحریک اشتهای روحانی وجود دارد؛ از آنها هم می‌شود بهره جست؛ برای اینکه اشتهای بیشتری داشت و بتوان با شادابی از مقدار بیشتری عبادات بهره برد. بهره‌های عبادات هم منوط به خلوص، محبت و عشقی است که در انجام آنها موج می‌زند. منوط به درک محتوای آن عبادات و سیری است که در هر یک از اذکار، اوراد، نماز، دعا، مناجات، روزه‌گرفتن، صدقه‌دادن، غسل‌کردن، احیاگرفتن و امثال اینها وجود دارد. سعی کنیم همان‌طور که به پیکره‌ی اعمال اشتغال می‌ورزیم، از روح و سرّ و باطن اعمال هم بهره‌مند شویم و عمل ما فقط یک پیکر بی‌روح نباشد.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ